

Jaarrapportage 2021-2022

Jaarrapportage

2021-2022

Inhoudsopgave

Feiten en cijfers	5
Voorwoord	8
1. Inleiding	11
1.1 Het Initiatief TruStone in het kort	11
1.2 Overlegstructuren	12
1.3 Rapportage over het derde jaar	12
2. Impressies van de natuursteenketens	13
2.1 Bedrijven	13
2.2 Herkomst	13
2.3 Materialen	15
2.4 Risico's	16
3. Resultaten jaar 3	19
3.1 Vraag	19
3.1.1 Nieuwe indicatoren en doelstellingen	19
3.1.2 Deelname aanbestedende diensten	19
3.1.3 Toepassing Internationale Sociale Voorwaarden	19
3.1.4 Activiteiten vanuit het Initiatief	20
3.2 Aanbod	21
3.2.1 Deelname bedrijven	21
3.2.2 Implementatie due diligence	22
3.2.3 Activiteiten vanuit het Initiatief	27
3.3 Impact in productielanden	28
3.4 Samenwerking internationaal	29
3.5 Zelfevaluatie	29
4. Ambities voor jaar 4	31
4.1 Vraag	31
4.1.1 Publieke projecten	31
4.1.2 Consumentenmarkten	31
4.2 Aanbod	33
4.3 Impact in productielanden	33
4.4 Samenwerking internationaal	36
4.5 TruStone 2.0	36

5. Overzicht overlegstructuren TruStone	38
5.1 Stuurgroep	38
5.2 Financiële commissie	38
5.3 Werkgroep communicatie en consumentenbenadering	39
5.4 Werkgroep due diligence	39
5.5 Werkgroep ISV	40
5.6 Werkgroep impact	40
5.7 Begeleidingsgroep klachten- en geschillenmechanisme	42
5.8 Werkgroep Internationale outreach	42
 Colofon	 43

Feiten en cijfers

Feiten en cijfers

Deelname

- 42 bedrijven in Nederland en Vlaanderen zijn lid.
- 30 procent is naar schatting de marktdekking in Nederland.
- 65 procent is naar schatting de marktdekking in Vlaanderen.

Voortgang maatschappelijk verantwoord inkopen

- 40 aanbestedende diensten in Nederland en Vlaanderen zijn lid.
- Ten minste 12 aanbestedingen voor levering van natuursteen aan aangesloten gemeentes in het verslagjaar vroegen om toepassing van Internationale Sociale Voorwaarden of ethische clausules.
- Ten minste 7 aanbestedingen voor levering van natuursteen aan aangesloten gemeentes in het verslagjaar wogen deelname aan TruStone mee in de selectie of gunning.

Voortgang due diligence

- 81 procent van de aangesloten importerende bedrijven ligt op schema met het implementeren van due diligence.
- 96 procent van de fabrieken en 79 procent van de groeves zijn gemiddeld bekend bij de importerende bedrijven die vanaf de start zijn aangesloten.
- 81 procent van de aangesloten importerende bedrijven communiceert publiek over zowel de uitgangspunten van hun beleid als over de concrete aanpak in de keten.

Ondersteuning

- Voor 6 belangrijke productielanden zijn voor leden risicoanalyses beschikbaar.
- 8 handreikingen zijn beschikbaar voor leden om hen te ondersteunen bij het implementeren van due diligence.
- 3 projecten zijn opgestart in India en Zimbabwe, waar aangesloten bedrijven aan kunnen deelnemen.

Bijdragen aan impact

- 10 bedrijven gebruiken audits en certificaten om verbetering van milieu en sociale omstandigheden bij leveranciers te bespreken en te monitoren.
- 7 bedrijven rapporteren resultaten van eigen projecten – soms multistakeholder – bij directe leveranciers.
- 15 bedrijven werken samen met bedrijven en partijen aan impact in een collectief project van TruStone in productielanden.

Voorwoord

Voorwoord

We bevinden ons aan het einde van het derde implementatiejaar van het Initiatief Trustone. Dit is de fase waarin, zoals men dat in de Verenigde Staten poogt te zeggen: “the rubber hits the road”. De inbedding van gepaste zorgvuldigheid zoals voorgeschreven door de OESO Richtlijnen voor de deelnemende bedrijven gaat steeds dieper.

In dit derde jaar worden de contouren van een ‘post-COVID 19’ economie voor de deelnemende bedrijven ook steeds duidelijker. Er vindt een verschuiving plaats in markten. Deelnemende bedrijven in het Initiatief zoeken hun weg daarin. Deze veranderingen hebben natuurlijk druk gelegd op de hele keten. Ik ben dan ook verheugd te kunnen constateren dat deze druk de implementatie van het convenant niet of nauwelijks heeft gehinderd. En daar waar het wel hinderde, leverde de steeds verder verdiepende samenwerking tussen bedrijven, overheden, vakbonden en ngo’s in Nederland en Vlaanderen oplossingen op. Deze samenwerking maakte het mogelijk dat alle geledingen in het licht van de veranderingen in de markt naar oplossingen zijn blijven zoeken die de doelstellingen van het convenant verder hebben bevorderd.

Er is in de maatschappij een kentering gaande in het denken over gepaste zorgvuldigheid. De verkleinende wereld, waarin we steeds meer te weten komen over wat er aan de andere kant van de planeet gebeurt, en de toegenomen zorgen die we allen voelen over klimaatverandering, oorlog, migratie, en mensenrechtenschendingen (denk aan de World Cup in Qatar bijvoorbeeld), zorgt dat de samenleving steeds meer zoekt naar oplossingen en af wil van de acceptatie dat de economie in de huidige vorm niet voor alles en iedereen goed is. Waardegedreven ondernemen wordt steeds meer de norm. Het convenant steunt de sector daarin. Want niet overal gaat het goed qua mensenrechten en arbeidsnormen. Er is ook nog veel te bereiken op het gebied van milieu – waar alleen al de circulaire economie veel kansen biedt voor de sector. Natuursteen is een prachtig, natuurlijk product. De schoonheid, de toepasbaarheid, de verbinding met de planeet blijft natuursteen een gewild product maken. Er is geen enkele reden om dat prachtige product op alle fronten niet met de grootste zorg te produceren.

Bijzonder verheugd ben ik met het feit dat we groeien op het gebied van gemeenten die aansluiten. Dit is het werkelijk bijzondere aan het Initiatief – vraag en aanbod denken gezamenlijk na over hoe de zorgplicht in te vullen. De sector en overheden weten dat hun inspanningen op vruchtbare bodem zullen vallen, en dat is cruciaal

willen we de missie van het Initiatief laten slagen. Dit laatste jaar konden we ook constateren dat het Initiatief buiten de grenzen van België en Nederland begint op te vallen. In het komende jaar wordt gekeken hoe de samenwerking met de ons omringende landen verder vorm te geven. De tussentijdse evaluatie liet ook zien dat bedrijven, vakbonden en ngo's hier enthousiast van worden – hoe meer partijen mee doen hoe meer impact we kunnen realiseren. Uitbreiding in Nederland en België mag daarbij niet vergeten worden.

Met nog twee formele jaren in het verschiet, kan ik constateren dat TruStone nog fier overeind staat en over de horizon begint te kijken. Ik hoop dat u in dit jaarverslag ziet wat er allemaal gedaan is en wordt, en ik hoop dat u ons blijft volgen – misschien zelfs alsnog aansluit - en dat u gaat zien hoe een sector zich ontwikkelt en voorsorteert op een economie waar zij die verantwoord ondernemen de toekomst hebben.

Pieter van der Gaag
Voorzitter Initiatief TruStone

Jaarrapportage

1 Inleiding

1.1 Het Initiatief TruStone in het kort

Het Initiatief TruStone is op 1 oktober 2019 van start gegaan. In het Initiatief werken Nederlandse en Vlaamse sectororganisaties, bedrijven, vakbonden, ngo's en overheden samen aan verbeteringen van sociale en milieumomstandigheden bij de winning en verwerking van natuursteen. De Nederlandse Sociaal-Economische Raad (SER) faciliteert deze multi-stakeholder samenwerking.

Internationale richtlijnen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) vormen het uitgangspunt voor het Initiatief, zoals de beginselen van de Verenigde Naties voor Bedrijfsleven en Mensenrechten, de Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de fundamentele arbeidsnormen van de International Labour Organization (ILO).

Bedrijven die natuursteen importeren, verwerken en/of verkopen, kunnen zich bij het Initiatief aansluiten. Aanbestedende diensten, die natuursteen inkopen, kunnen eveneens lid worden.

Van importerende bedrijven wordt verwacht dat zij hun due diligence uitvoeren. Due diligence is een proces waarmee bedrijven risico's identificeren en aanpakken om negatieve effecten op maatschappij en milieu als gevolg van hun handelen te voorkomen. Dit betekent concreet dat bedrijven in de natuursteensector op een systematische manier onderzoeken of zij rechtstreeks, of via de keten van hun leveranciers of afnemers, in verband staan met schade die ergens in de keten wordt toegebracht aan mens, dier, natuur of milieu. Het gaat daarbij niet alleen om feitelijke schade, maar ook om het risico dat er schade kan ontstaan. Bedrijven die hun betrokkenheid bij schade, of het risico daarop, hebben geconstateerd, moeten daartegen maatregelen nemen. Due diligence is niet een eenmalige actie: het is - als onderdeel van de bedrijfsvoering - een continu proces.

Van verwerkende bedrijven en aanbestedende diensten wordt verwacht dat zij de importeurs bevragen en uiteindelijk uitsluitend natuursteen inkopen waarvan de winning en verwerking voldoet aan de normen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen uit de internationale richtlijnen.

De deelnemende bedrijven en aanbestedende diensten staan er hierbij niet alleen voor. De kracht van het Initiatief is dat bedrijven, hun brancheorganisaties, de overheid, vakbonden en maatschappelijke organisaties hun krachten bundelen om de problemen gezamenlijk aan te pakken.

1.2 Overlegstructuren

De aanpak en vereisten van het Initiatief TruStone zijn gebaseerd op de convenantstekst die in 2019 door partijen is vastgesteld. Sommige afspraken moeten gedurende de looptijd verder ingevuld worden, andere moeten aangevuld worden in het licht van nieuwe inzichten en ervaringen.

Partijen, bedrijven en aanbestedende diensten doen dat gezamenlijk in verschillende overlegstructuren. Een overzicht daarvan is te vinden in hoofdstuk 5.

1.3 Rapportage over het derde jaar

Deze rapportage gaat over het derde convenantsjaar, dat loopt van 1 oktober 2021 tot en met 30 september 2022.

Het verslag is grotendeels gebaseerd op gegevens en waarnemingen die bedrijven vertrouwelijk hebben aangeleverd in een speciaal ontwikkelde webtool. Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor de betrouwbaarheid daarvan. In sommige gevallen is bewijsmateriaal meegeleverd, zoals auditrapporten. Het verslag is voor een ander deel gebaseerd op rapporten van maatschappelijke organisaties.

De rapportages van de bedrijven worden beoordeeld door het onafhankelijke secretariaat van het Initiatief TruStone, dat is ondergebracht bij de SER. Bij de beoordeling wordt gebruik gemaakt van een beoordelingskader dat door de convenantspartijen is vastgesteld. De vereisten vanuit het beoordelingskader worden hoger naarmate een bedrijf langer is aangesloten. Hoofdstuk 3 gaat hier nader op in.

2 Impressies van de natuurstenketens

Dit hoofdstuk geeft een beeld van de herkomst van natuursteen dat door Nederlandse en Vlaamse bedrijven wordt geïmporteerd en van de risico's die door de bedrijven bij de winning en verwerking ervan zijn geconstateerd. Dit beeld ontwikkelt zich in de tijd.

Deelnemende bedrijven voeren due diligence stapsgewijs in. Daarbij geldt voor het in kaart brengen van de toeleveringsketen een tijdpad dat door partijen is vastgesteld: bedrijven moeten na drie jaar onder meer inzicht hebben in ten minste 75 procent van de groeves waar de natuursteen is gewonnen en in 100 procent van de fabrieken waar de materialen zijn verwerkt. Gemiddeld kennen bedrijven die nu drie jaar lid zijn 79 procent van hun groeves en 96 procent van hun fabrieken. Hoe completer dat beeld is, hoe effectiever zij kunnen bijdragen aan verbeteringen. Hoofdstuk 3 gaat hier nader op in.

2.1 Bedrijven

De natuursteensector in Nederland en Vlaanderen bestaat uit enkele honderden bedrijven die natuursteen importeren en/of verwerken. De meeste bedrijven die lid zijn van het Initiatief TruStone zijn als groothandel en/of importeur actief op verschillende deelmarkten zoals grafmonumenten, keukenbladen of publieke projecten, zoals pleinen, gevels en kades. Enkele bedrijven zijn gespecialiseerd in een van deze producten.

Veruit de meeste bedrijven worden gerekend tot het midden- en kleinbedrijf (MKB; Nederlandse benaming) of kleine en middelgrote ondernemingen (KMO; Vlaamse benaming). Het aantal ketens per bedrijf – oftewel het hele proces van groeve tot gebruiker – loopt uiteen van enkele tot vele tientallen:

- Minder dan 5 ketens: 2 bedrijven
- Tussen 5 en 10 ketens: 8 bedrijven
- Tussen 10 en 50 ketens: 19 bedrijven
- Meer dan 50 ketens: 1 bedrijf.

2.2 Herkomst

Productielocaties die leveren aan Nederlandse en Vlaamse bedrijven zijn gevestigd in circa 20 landen. Onderstaande tabel geeft de belangrijkste productielanden

weer, kijkend naar het aantal Nederlandse of Vlaamse bedrijven dat materialen direct of via een agent of exporteur laat verwerken in een fabriek.

Land	Aantal bedrijven verslagjaar 1	Aantal bedrijven verslagjaar 2	Aantal bedrijven verslagjaar 3
India	20	22	23
China	14	19	19
Vietnam	12	11	10
Portugal	5	10	9
Spanje	6	9	7
Italië	4	9	7
Turkije	4	7	7
Brazilië	5	7	7
Zimbabwe	3	4	6
Egypte	6	6	5

Binnen productielanden vindt de winning van de materialen plaats in verschillende groevegebieden. Groevegebieden waar vijf of meer deelnemende bedrijven afnemen zijn:

Aantal bedrijven	Verslagjaar 1	Verslagjaar 2	Verslagjaar 3
10	Bundi, Rajasthan, India	Prakasam, Andhra Pradesh, India	Soignies, Henegouwen, België
9	Prakasam, Andhra Pradesh, India	Porto, Região Norte, Portugal Jiaxiang, Shandong, China Bundi, Rajasthan, India	
8		Chittoor, Andhra Pradesh, India Changtai, Fujian, China Yen Dinh, Thanh Hoa, Vietnam	Prakasam, Andhra Pradesh, India
7	Chittoor, Andhra Pradesh, India	Bojanala, Noordwest, Zuid-Afrika	
6	Rangareddy, Telangana, India Yen Dinh, Thanh Hoa, Vietnam	Massa en Carrara, Toscane, Italië Vikarabad, Telangana, India (voorheen gerekend tot Rangareddy)	Jiaxiang, Shandong, China Changtai, Fujian, China Yen Dinh, Thanh Hoa, Vietnam Mutoko, Mashonaland East, Zimbabwe Porto, Região Norte, Portugal

Aantal bedrijven	Verslagjaar 1	Verslagjaar 2	Verslagjaar 3
5	Papagaios, Minas Gerais, Brazilië	Henegouwen, Soignies, België	Bojanala, Noordwest, Zuid-Afrika
	Changtai, Fuijan, China	Chamarajnagar, Karnataka, India	Bundi, Rajasthan, India
	Jiaxiang, Shandong, China	Karimnagar, Telangana, India	
	Warangal, Telangana, India		
	Bojanala, Noordwest, Zuid Afrika		

Het overzicht van groevegebieden laat met name voor groevegebieden in Azië een daling zien van het aantal bedrijven dat daar afneemt. Tegelijkertijd laat het overzicht van landen zien dat importeurs nog wel in Azië actief blijven. Belangrijke verklaring is dat veel importeurs als gevolg van hoge transportkosten veel minder volume uit die landen hebben afgenomen. Dat geldt vooral voor materialen waarvoor alternatieven zijn in Europa of Noord-Afrika. Inmiddels zijn de kosten van transport weer aan het dalen. De verwachting is dat veel importeurs weer zullen terugkeren naar de groevegebieden waar ze voorheen afnamen.

2.3 Materialen

Materialen die worden geïmporteerd zijn basalt, graniet, kalksteen, leisteen, marmer, en zandsteen.

Graniet is het meest geïmporteerde materiaal. Traditioneel zijn China en India de belangrijkste leveranciers. De afgelopen jaren hebben Portugal en enkele Afrikaanse landen zich daarbij gevoegd. Graniet voor publieke buitenruimtes komt behalve uit China nu ook vaak uit Portugal. Graniet, in met name de zwarte en donkergrijze tinten, komt behalve uit India nu ook vaker uit landen in Afrika (Angola, Zuid-Afrika en Zimbabwe). Dit wordt veel gebruikt voor keukenbladen en grafmonumenten.

Zandsteen dat wordt geïmporteerd door aangesloten bedrijven, kwam de afgelopen jaren hoofdzakelijk uit Rajasthan in India. Afgelopen jaar hebben enkele bedrijven alternatieve materialen geïmporteerd uit Noord-Afrika (Egypte en Marokko).

Marmer wordt uit veel verschillende landen geïmporteerd. Als gevolg van hoge transportprijzen heeft China afgelopen jaar terrein verloren. Italië en Turkije zijn nu belangrijke leveranciers.

Marmergroeve in Carrara, Italië

2.4 Risico's

De aangesloten bedrijven hebben aan het onafhankelijke secretariaat gerapporteerd over risico's (zie 3.2.2). In de eerste twee verslagjaren was het vanwege de Covid-pandemie lastig om zelf bezoeken af te leggen. Het afgelopen jaar was dat voor een aantal landen, met name China, nog steeds lastig. Bedrijven hebben wel online het gesprek met hun leverancier gevoerd en bij het secretariaat veel ondersteunend materiaal aangeleverd, zoals auditrapporten, certificaten en e-mailverkeer met leveranciers. Van bezoeken die zijn afgelegd zijn soms ook fotoverslagen ingediend.

Bedrijven hebben net als voorgaande jaren een completer beeld van risico's bij fabrieken, vaak de directe leverancier, dan voor de schakels verderop in de keten, zoals cobblyards en groeves (zie verder hoofdstuk 3). Auditrapporten en certificaten die zijn aangeleverd gaan ook vaker over fabrieken dan over groeves.

Non-compliances die uit auditrapporten naar voren komen, betreffen relatief vaak het ontbreken van veiligheidsinstructies of -trainingen of het ontbreken van milieuplannen. Systemische risico's worden in zulke rapporten lang niet altijd gesignaleerd. Systemische risico's zijn risico's die regionaal spelen en vaak met elkaar samenhangen. De TruStone-risicoanalyse van Rajasthan in India signaleert bijvoorbeeld dat het ontbreken van een goede personeelsadministratie het risico verhoogt van lage lonen, en dat weer gedwongen arbeid en kinderarbeid in de hand kan werken. Tijdens de beoordelingsgesprekken worden zowel de risico's bij locaties als de systematische risico's besproken.

Systemische risico's worden wel gesignaleerd in landenrapporten die in opdracht van TruStone-partijen worden opgesteld. Die rapporten zijn er al voor India (Rajasthan en Telangana), China en Zimbabwe. Komend jaar worden rapporten verwacht van Vietnam, Turkije, Brazilië en Egypte.

De risicoanalyses die in het kader van TruStone zijn uitgevoerd, zijn [hier](#) te vinden.

Waarde van auditrapporten

Lizette Vosman, Arisa

“Audits kunnen misstanden en arbeidsrechtenschendingen aan het licht brengen. De informatie uit auditrapporten kan door bedrijven worden gebruikt om de arbeidsomstandigheden voor werknemers in de keten te verbeteren. Het is essentieel dat de betrokken partijen actie ondernemen op de resultaten van een audit en verantwoordelijkheid nemen voor de gevonden (risico's op) arbeidsrechtenschendingen.

Een audit is een momentopname van de situatie ter plaatse en geeft niet altijd het volledige beeld. Het is goed om op een aantal zaken te letten. Auditors moeten voldoende kennis hebben van arbeidsrechten, waaronder het recht op vakbondsvrijheid.

Met deze kennis kunnen ze het gesprek aangaan met management en werknemers over mogelijke risico's. Het is dan belangrijk dat er met werknemers gesproken wordt buiten het toezicht van het management, en het liefst ook buiten de werkplek, om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de werkelijke situatie.

Daarnaast is het goed als auditrapporten openbaar zijn en beschikbaar zijn voor arbeiders en stakeholders bij dezelfde fabriek of groeve. Zo draagt het bij aan verdere transparantie. De audit is één van de onderdelen van een goede due diligence, aangevuld met andere activiteiten zoals consultatie van lokale stakeholders.

Maatschappelijke organisaties en het TruStone-secretariaat zijn graag bereid bedrijven te adviseren die audits willen laten uitvoeren."

3 Resultaten jaar 3

3.1 Vraag

3.1.1 Nieuwe indicatoren en doelstellingen

In artikel 3 van het convenant zijn doelstellingen afgesproken voor toepassing van Internationale Sociale Voorwaarden (ISV) of ethische clauses bij aanbestedingen. De doelstellingen waren uitgedrukt als percentage van het aanbestedingsvolume van natuursteen. Bij het opstellen van de tweede voortgangsrapportage heeft de stuurgroep moeten constateren dat gegevens over het aanbesteed volume van natuursteen in Nederland en Vlaanderen en over toepassing van ISV/ethische clauses niet beschikbaar zijn. Om die reden heeft de stuurgroep afgelopen jaar na consultatie van aanbestedende diensten nieuwe indicatoren en doelstellingen vastgesteld om de voortgang van maatschappelijk verantwoord inkopen door publieke opdrachtgevers te monitoren, zie het schema hieronder.

	Deelname aanbestedende diensten aan TruStone	Toepassing ISV/ethische clauses door aangesloten aanbestedende diensten
Jaar 3	45	ISV/ethische clauses opgenomen in: - 50% aanbestedingsstukken (selectie/gunning) - 75% contracten
Jaar 4	60	ISV/ethische clauses opgenomen in: - 75% aanbestedingsstukken (selectie/gunning) - 100% contracten

3.1.2 Deelname aanbestedende diensten

Het aantal aanbestedende diensten dat deelneemt aan het Initiatief TruStone was aan het eind van het derde verslagjaar: 40. Het gaat om 10 Nederlandse en 30 Vlaamse aanbestedende diensten. In het verslagjaar hebben de gemeentes Rotterdam en Duffel zich aangesloten.

De lijst van aangesloten aanbestedende diensten staat [hier](#).

3.1.3 Toepassing Internationale Sociale Voorwaarden

Op basis van een enquête aangevuld met informatie vanuit Tendered hebben wij informatie kunnen verzamelen over 13 aanbestedingen met natuursteen door aan-

gesloten aanbestedende diensten. In twaalf aanbestedingen werden de ISV / ethische clausules toegepast: zeven keer in selectie of gunning en twaalf keer in het contract.

Deze cijfers zijn niet compleet, waardoor geen uitspraken kunnen worden gedaan over het behalen van de doelen voor jaar 3. Niet alle aangesloten diensten hebben terug gerapporteerd. Onderhandse aanbestedingen zijn niet meegerekend. Aanbestedingen door aanbestedende diensten die niet zijn aangesloten, ook als die wel bij het secretariaat bekend zijn, zijn niet meegeteld. De werkelijke aantallen liggen dus hoger.

3.1.4 Activiteiten vanuit het Initiatief

Werving

Gedurende het verslagjaar heeft een consultant in opdracht van eerst Arisa en daarna de FNV diverse wervingsactiviteiten ondernomen. De consultant heeft onder meer enkele tientallen gemeentes (raadsleden en wethouders) aangeschreven. In de gemeente Utrecht zijn schriftelijke vragen gesteld. Het college heeft daarop aangegeven dat het vooral Europese natuursteen inkoopt, en dat het eerst de kennis en capaciteit op het gebied van verantwoorde inkoop verder wil ontwikkelen alvorens een besluit te nemen om zich aan te sluiten bij het Initiatief. Vanuit de gemeente Haarlemmermeer is aangegeven dat de inkoper contact zal opnemen met TruStone wanneer de gemeente weer natuursteen inkoopt, dit komt niet vaak voor.

Bij verschillende van die gemeentes is het proces om tot besluitvorming te komen over aansluiting bij TruStone nog gaande. Inmiddels – na het verslagjaar – heeft de gemeente Breda zich aangesloten.

Voorbeeldrol Breda

Jeroen Bruijns, wethouder Buitenruimte en Regio Breda

“In de gemeente Breda doen we al lange tijd ons best om alleen gebruik te maken van verantwoorde natuurstenen. Mensenrechten en het milieu staan voor ons voorop. Het kost ons veel moeite om te kunnen garanderen dat de ingekochte natuursteen daadwerkelijk aan de Internationale Sociale Voorwaarden (ISV) voldoet. TruStone geeft ons nog meer zekerheid over de herkomst. Daar dragen we graag ons steentje aan bij. We vinden dat we op dit vlak als stad ook een voorbeeldrol hebben. Door ons hier met elkaar internationaal hard voor te maken, kunnen we daadwerkelijk het verschil maken.”

Het secretariaat van het initiatief heeft tijdens drie bijeenkomsten een toelichting gegeven: een conferentie voor overheidsinkopers op 18 mei 2022 in Brussel, een webinar georganiseerd door de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten op 22 september 2022 en de Vakbeurs openbare ruimte op 6 oktober 2022 in Utrecht.

Partijen en secretariaat hebben verder gesprekken gevoerd met de Waalse centrale overheid en Duitse regionale overheden over sociale voorwaarden bij aanbestedingen. De gemeente Berlijn heeft TruStone opgenomen als erkend initiatief. De Waalse overheid heeft promotie van TruStone opgenomen in haar bijdrage aan het tweede Belgische nationaal actieplan Business & Human Rights (zie verder 4.1)

Ondersteuning

Aanbestedende diensten kunnen bij het secretariaat informeren naar de due diligence van hun leveranciers. Het afgelopen jaar zijn door aanbestedende diensten drie keer vragen gesteld over individuele leveranciers, daarnaast zijn door zes aanbestedende diensten meer algemene vragen gesteld over toepassing van ISV of over risico's in productielanden.

3.2 Aanbod

3.2.1 Deelname bedrijven

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Doel jaar 3
Nederland				
Importeurs	15	19	21	39
Verwerkers	4	4	6	45
Aandeel import (schatting)	25%	28%	30%	50%
Vlaanderen				
Importeurs	14	14	13	40
Verwerkers	2	2	2	123
Aandeel import (schatting)	65%	65%	65%	90%

Tijdens het verslagjaar hebben zich vier nieuwe Nederlandse bedrijven aangesloten. De groei van het aantal deelnemende Nederlandse en Vlaamse bedrijven blijft daarmee achter bij de doelstelling voor jaar 3. Partijen en secretariaat hebben in het verslagjaar bedrijven benaderd. Bedrijven hebben soms tijd nodig om te besluiten om deelnemen. Partijen verwachten daarom in jaar 4 groei van het aantal deelnemers. Tegelijkertijd wordt ook duidelijk dat verwerkers niet altijd de meerwaarde van een lidmaatschap inzien. Hoewel partijen in samenwerking met de NOA ook de groep

van verwerkende bedrijven probeert te interesseren, lijkt het niet realistisch dat de gekozen doelstellingen alsnog worden gerealiseerd.

Een lijst van deelnemende bedrijven staat [hier](#).

3.2.2 Implementatie due diligence

	Doel		Realisatie	
	Jaar 2-bedrijven	Jaar 3-bedrijven	Jaar 2-bedrijven	Jaar 3-bedrijven
Implementatie due diligence	Puntentotaal van 40%	Puntentotaal van 60%	6 van de 7 bedrijven voldoen	19 van de 24 bedrijven voldoen
Inzicht in de keten	Inzicht in: 100% directe leveranciers 75% fabrieken 75% groevegebieden 50% groeven	Inzicht in: 100% directe leveranciers 100% fabrieken 100% groevegebieden 75% groeven	6 van de 7 bedrijven voldoen	19 van de 24 bedrijven voldoen
Plan van aanpak	Alle importeurs uit risicolanden leveren een plan van aanpak in		5 van de 6 bedrijven voldoen	21 van de 23 bedrijven voldoen

In totaal namen in het verslagjaar 42 bedrijven deel aan het Initiatief:

- Van 32 bedrijven zijn in het afgelopen jaar de due diligence-inspanningen beoordeeld. Voor één bedrijf was het de eerste beoordeling ('Jaar 1-bedrijven'), voor zeven bedrijven de tweede ('Jaar 2-bedrijven') en voor 24 de derde ('Jaar 3-bedrijven').
- zes bedrijven importeren niet zelf en hebben geen jaarrapportage hoeven in te leveren. Met 5 van die bedrijven zijn wel adviesgesprekken gevoerd.
- één bedrijf heeft zich pas in het vierde kwartaal van het verslagjaar aangesloten en zal volgend jaar voor het eerst worden beoordeeld.
- Per 1 oktober 2022 hebben twee Nederlandse en één Vlaams bedrijf opgezegd. Het gaat om Kayden Stone, Deventer steenhouwerij en Van den Bossche tegels. Deze bedrijven hebben aangegeven dat voor hun inkoop situatie deelname aan TruStone niet langer meerwaarde had. Met die bedrijven zijn geen beoordelingsgesprekken gevoerd. Mede naar aanleiding van deze opzeggingen zullen partijen in jaar 4 initiatieven nemen om bijvoorbeeld consumentenbewustzijn te vergroten (zie verder 4.1.2).

Van de 32 bedrijven die zijn beoordeeld, is er één Jaar 1-bedrijf en één Jaar 2-bedrijf die uitsluitend materialen importeren die zijn gewonnen en verwerkt in landen

binnen de Europese Economische Ruimte. Die bedrijven hoeven geen plan van aanpak in te leveren.

Het Jaar 1-bedrijf voldoet aan de vereisten van het eerste jaar. Zes van de zeven Jaar 2-bedrijven voldoen aan de vereisten voor het tweede jaar. 19 van de 24 Jaar 3-bedrijven voldoen aan de vereisten voor het derde jaar. Vier bedrijven hebben meer tijd nodig om daaraan te voldoen. Eén bedrijf heeft niet deelgenomen aan de beoordeling en per 1 oktober 2023 opgezegd.

Alle deelnemende bedrijven vullen een vragenlijst in over hun due diligence en krijgen daar een puntenscore voor. Jaar 3-bedrijven moeten een score hebben van minimaal 60. De Jaar 3-bedrijven die voldoen aan de vereisten voor het betreffende jaar scoren als volgt:

	Verslagjaar 1	Verslagjaar 2	Verslagjaar 3
20-40%	8		
40-60%	11	10	
60-75%	2	8	14
75-90%		3	4
>90%			1

De puntentoekenning is gebaseerd op het [beoordelingskader](#) dat door partijen is vastgesteld.

Due diligence volgens de OESO-richtlijnen bestaat uit zes stappen. Per stap wordt hieronder de voortgang toegelicht.

Stap 1: Beleid formuleren en verankeren

Alle bedrijven hebben een beleidsverklaring, de meeste ook een code of conduct. De beleidsverklaring staat veelal op de website. Bedrijven geven hierin aan dat ze de doelen van het Initiatief TruStone onderschrijven en due diligence conform internationale richtlijnen implementeren. De code of conduct wordt besproken met leveranciers. Hierin geven importeurs aan welke verwachtingen zij hebben van hun leveranciers met betrekking tot sociale en milieuomstandigheden. Vaak gebruiken zij daarvoor de model-code of conduct van TruStone. In het verslagjaar bespraken importeurs de code of conduct vooral met de directe leveranciers, met name fabrieken, en veel minder leveranciers verderop in de keten, zoals groeve-eigenaren.

Omdat er aanwijzingen zijn dat Chinese leveranciers soms orders doorzetten naar andere fabrieken dan welke bij de importeur bekend zijn, hebben verschillende importeurs hun code of conduct aangevuld met vereisten over transparantie en die opnieuw door leveranciers laten ondertekenen.

Stap 2: De keten in kaart brengen

Jaar 2-bedrijven hebben gemiddeld 100 procent inzicht in fabrieken en 86 procent inzicht in groeves. Voor hen was inzicht in 75 procent voor fabrieken en 50 procent voor groeves vereist. Jaar 3-bedrijven hebben gemiddeld 96 procent inzicht in fabrieken en 79 procent inzicht in groeves. Voor hen was 100 procent voor fabrieken en 75 procent voor groeves vereist. Niet alle jaar 3-bedrijven voldoen aan het vereiste percentage van inzicht in de fabrieken omdat exporteurs of tussenhandelaren soms geen informatie willen verstrekken over de herkomst. Als leveranciers na herhaaldelijk aandringen niet meewerken wordt van importeurs verwacht dat zij zo mogelijk een andere leverancier zoeken. Verschillende importeurs zijn daar inmiddels toe over gegaan.

Bedrijven kunnen risico's identificeren door zelf bezoeken af te leggen, audits uit te laten voeren en/of te informeren bij lokale partijen. Eigen bezoek is in het afgelopen jaar weer vaker mogelijk geweest dan in de voorgaande twee jaren. Bedrijven bezochten met name India, Turkije en Brazilië. China kon nog niet worden bezocht. Als alternatief voor eigen bezoek hebben sommige bedrijven een agent ingeschakeld. Een meerderheid van de bedrijven heeft auditrapporten of certificaten of ander ondersteunend materiaal zoals e-mailverkeer of fotoverslagen aangeleverd. Slechts enkele keren is informatie ingewonnen bij aangesloten maatschappelijke organisaties of lokale organisaties.

Stap 3: Risico's aanpakken

Het Initiatief heeft als doelstelling om binnen de toeleveringsketen van de natuursteensector binnen een termijn van drie tot vijf jaar substantiële stappen van verbetering te bereiken voor groepen die negatieve gevolgen ervaren.

Om dat doel te bereiken zijn in het Initiatief de volgende afspraken gemaakt:

- Bedrijven implementeren due diligence. Als zij risico's in hun keten aantreffen dan stellen ze een verbeterplan op en dragen bij aan het verminderen of oplossen van die risico's. Als zij meer risico's aantreffen dan ze kunnen behappen, dan pakken ze eerst de meest ernstige en waarschijnlijke risico's aan.

- Partijen zetten collectieve projecten op in samenwerking met bedrijven.
17 importerende bedrijven hebben in het verslagjaar direct bijgedragen aan het verminderen van risico's in een deel van hun ketens;
- zeven bedrijven droegen in eigen projecten – soms multistakeholder - bij aan verbeteringen bij vaste leveranciers, vaak fabrieken, waar ze veel volume afnemen (zie kader voor een voorbeeld);
- 14 bedrijven werkten samen met bedrijven, ngo's en lokale partijen in een collectief TruStone-project aan een regionale aanpak van risico's. Een overzicht van projecten en deelnemende bedrijven is [hier](#) te vinden;
- drie bedrijven namen deel aan verbeterprogramma's bij fabrieken en groeves van auditbedrijven die verklaringen afgeven, zoals het 5-jarenplan van Xertifix.

Daarnaast deden negen bedrijven mee aan gezamenlijke risicoanalyses.

Continue verbetering vraagt om vertrouwen

Fabrice Rogiers, zaakvoerder Stone Consulting / Stone Senses

“Stone Consulting/Stone Senses is sedert 2000 actief in Marokko, al 22 jaar met dezelfde partners. In die 22 jaar hebben we een hele evolutie op gang gebracht.

Onze producten worden geproduceerd volgens Europese normen en vereisten. Dit werd mogelijk gemaakt door in eerste instantie fors te investeren in personeel en veilig materieel.

We hebben onder meer geïnvesteerd in het volgende:

- *Er werd een bus route aangelegd met verschillende starttijden en locaties om ervoor te zorgen dat alle werknemers veilig en op tijd van en naar het werk gebracht worden.*
- *In de fabrieken werden er veiligheidskledij voorzien en een veilige werkomgeving gecreëerd.*
- *Het machinepark is volledig vernieuwd en van Europese fabricatie, met alle nodige veiligheid en automatiseringen.*
- *Er werd geïnvesteerd in afzuigsystemen en draagsystemen.*
- *Er is drinkwater en alle werknemers werken in overdekte ruimtes, beschermd tegen de zon, wind en regen.*
- *Er zijn kleedruimtes en plaatsen voorzien om te eten.*
- *Werknemers ontvangen ten minste een marktconform salaris.*

- *Er is een constante dialoog met alle werknemers, dit zowel om hun noden en verwachtingen in kaart te brengen. Maar ook om hen de nodige veiligheid, hygiëne en nieuwe procedures bij te brengen.*

Veranderingen en aanpassingen vragen veel geduld en doorzettingsvermogen. Mensen in alle delen van de wereld, houden graag vast aan gewoontes en wat voor hen normaal is. Er is dus veel geduld nodig alsook kennis van de lokale gewoonten en normen.

Wij zijn om de 10 weken aanwezig in Marokko, dit om constant deel uit te maken van de groei en aanpassingen. Door heel regelmatig daar ter plaatse te zijn, creëer je vertrouwen. Door de tijd heen werd het ook makkelijker om met werknemers te praten. Dit om zowel in veiligheid alsook in procedures aanpassingen te kunnen doen en met hen dingen uit te testen. Dit is een constante geworden, die voor zover wij ervaren nooit zal stoppen."

Bedrijven die niet direct bijdragen aan vermindering van risico's, dragen vaak wel indirect bij door invloed uit te oefenen op hun leveranciers. Ze spreken bijvoorbeeld leveranciers aan op het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen of geven advies over veiligheid en milieu. Wanneer importeurs aan risico's in de keten gelinkt zijn, en niet zelf risico's veroorzaken of aan risico's bijdragen, dan kan dat volgens de internationale richtlijnen een gepaste invulling zijn van de verantwoordelijkheid die bedrijven hebben.

Stap 4: Monitoring en evaluatie

Bedrijven volgen de voortgang van hun internationaal MVO-beleid. Vaak doen ze dat een keer per jaar, als zij de webtool van TruStone invullen. Tot nog toe gebeurde dat vaak niet systematisch aan de hand van heldere prestatie-indicatoren. De plannen van aanpak die dit jaar zijn ingeleverd zijn concreter in doelstellingen en acties, zodat in de komende jaren monitoring van de voortgang kan worden verbeterd.

Stap 5: Communicatie

De internationale richtlijnen benadrukken het belang van publieke communicatie over due diligence-inspanningen en de resultaten die daaruit voortvloeien. Transparantie over internationaal MVO wordt ook omschreven als knowing and showing. Knowing and showing laat zien dat een bedrijf midden in de maatschappij staat en zich verantwoordelijk opstelt.

In september 2021 heeft het Initiatief een handreiking gepubliceerd die bedrijven helpt om invulling te geven aan de eisen en aanbevelingen die TruStone stelt aan publieke communicatie. Vrijwel alle bedrijven publiceren zowel over de uitgangspunten van hun beleid als over de concrete aanpak in de keten.

Stap 6: Herstel en verhaal

In maart 2021 is het onafhankelijke klachten- en geschillenmechanisme van het Initiatief TruStone van start gegaan. Benadeelden kunnen bij deze commissie terecht wanneer hun rechten geschonden worden. De commissie heeft een eigen [informatiepagina](#) waar onder meer de samenstelling van de commissie is te raadplegen, evenals uitspraken en de stand van zaken rond klachten die eventueel in behandeling zijn.

In het verslagjaar zijn geen meldingen bij de commissie binnen gekomen.

Bedrijven dienen in hun ketens belanghebbenden erop te wijzen dat ze een melding kunnen doen bij de commissie. Alle bedrijven vermelden het mechanisme in hun code of conduct en vaak op hun website. Het management van met name fabrieken en in minder mate van groeves, is daarmee op de hoogte van het bestaan van het mechanisme. Werknemers en omwonenden worden op die manier echter niet bereikt. Bedrijven zullen komende jaren dus ook op andere manieren aandacht moeten vragen voor het mechanisme.

Daarnaast trekken de partijen van TruStone samen op met partijen uit andere convenanten om de klachten- en geschillenmechanismen meer bekendheid te geven.

3.2.3 Activiteiten vanuit het Initiatief

Werving

Voor bedrijven die onder de cao Afbouw vallen, wordt het aansluiten bij het Initiatief TruStone financieel aantrekkelijker. Bedrijven die natuursteen importeren die is gewonnen of verwerkt in risicolanden, krijgen een korting van 400 euro per jaar als zij lid worden van het Initiatief TruStone. Voor bedrijven die niet zelf importeren of alleen materialen importeren die zijn gewonnen en verwerkt binnen de Europese Economische Ruimte, betekent dit een lidmaatschap zonder kosten. De korting op het lidmaatschap wordt gefinancierd vanuit het O&O-fonds Afbouw en jaarlijks geëvalueerd.

In september heeft de stuurgroep besloten consultant Toon Huijps aan te stellen als ambassadeur van het Initiatief TruStone. De voornaamste taak is te zorgen dat meer bedrijven zich aansluiten bij het convenant. Huijver Stone gaat daarvoor

actief bedrijven benaderen uit de natuursteensector, retailers, infrabedrijven en aannemers. Huijver Stone heeft jarenlange ervaring in zowel de Vlaamse als Nederlandse natuursteensector.

Het secretariaat van het initiatief heeft tijdens twee bijeenkomsten een presentatie gegeven: tijdens de beurs Stone & Tile op 17 maart 2022 in Gent en tijdens de VTU Uitvaart Vakbeurs op 30 september 2022 in Gorinchem.

Ondersteuning

Om bedrijven te ondersteunen bij de implementatie van due diligence hebben de partijen, ondersteund door het secretariaat, tools en trainingen ter beschikking gesteld.

Maatschappelijke organisaties hebben samen met het secretariaat op 19 mei 2022 een webinar verzorgd over klachten en geschillen.

De partijen hebben dit jaar vier handreikingen gepubliceerd: publieke communicatie, gender en discriminatie, veiligheid en gezondheid en kinderrechten. Alle handreikingen zijn gepubliceerd op de website van TruStone.

Het secretariaat heeft het afgelopen jaar elf bedrijven bezocht voor een advies-gesprek.

3.3 Impact in productielanden

Stakeholderdialoog Rajasthan

In 2021 is een brede stakeholderdialoog gestart tussen het Initiatief TruStone, ngo Arisa en bedrijven die deelnemen aan het Initiatief TruStone en leveranciers van zandsteen en lokale organisaties in Rajasthan, India. Doel is om uitdagingen en goede voorbeelden te delen en gezamenlijk praktische oplossingen te formuleren om te komen tot een verantwoorde en duurzame zandsteensector in Rajasthan.

De dialoog heeft een brede beweging in de regio Bundi in Rajasthan op gang gebracht. Dat heeft geleid tot de volgende resultaten:

- De overheid heeft een e-registratiesysteem opgezet voor niet-geregistreerde arbeiders. TruStone-partners ARAVALI en SFNS helpen arbeiders in de sector zich aan te melden voor deze online regeling.
- De overheid bouwt een watervoorziening in Budhpura. Huizen en fabrieken worden aangesloten op het watersysteem.
- SFNS en Manjari bezoeken doorlopend locaties (steengroeven en cobble yards) om werknemers te informeren over hun rechten.

Stakeholderdialoog Zimbabwe

Op 24 juni 2022 heeft in Zimbabwe een hybride bijeenkomst plaatsgevonden met lokale stakeholders die actief zijn in de natuursteensector en met relevante overheidsinstellingen. De bijeenkomst werd georganiseerd door de Nederlandse ambassade samen met Arisa en het TruStone-secretariaat. Het doel van de bijeenkomst was om de bevindingen uit de risicoanalyse over Zimbabwe te bespreken en te werken aan een gemeenschappelijke agenda om de risico's die daar geïdentificeerd zijn aan te pakken. Zie verder paragraaf 4.3.

3.4 Samenwerking internationaal

In het afgelopen jaar hebben Arisa in samenwerking met The Good Lobby en het secretariaat van TruStone Italiaanse bedrijven en organisaties benaderd om uit te leggen waar het Initiatief TruStone voor staat en waarom we samenwerking zoeken zowel bij in het in kaart brengen van ketens als in het voorkomen en verminderen van misstanden. Op 13 december 2021 heeft hierover ook een online rondetafelgesprek plaatsgevonden. De Italiaanse staatssecretaris van Economische Zaken, de vicevoorzitter van het Europees Parlement en een groot aantal Italiaanse bedrijven namen deel.

Daarnaast hebben partijen en secretariaat gesprekken gevoerd met onder meer Xertifix en DNV Deutscher Naturwerkstein Verband over mogelijke samenwerking met Duitse organisaties en bedrijven.

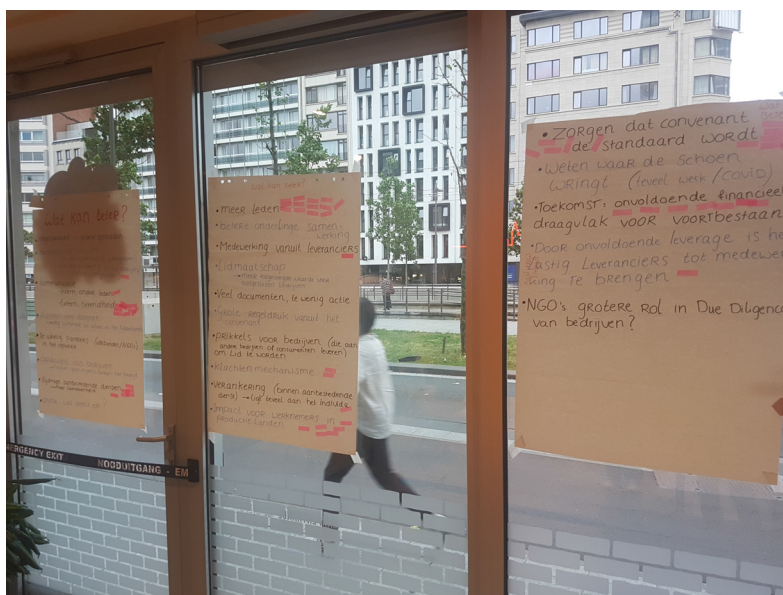
Tijdens de Marmomac fair in Verona in september 2022 hebben Arisa in samenwerking met de Italiaanse organisatie Human Rights International Corner en het TruStone secretariaat oriënterende gesprekken gevoerd met de Italiaanse sectorvereniging, grote Italiaanse natuursteenbedrijven en organisaties uit onder meer Spanje en Portugal.

3.5 Zelfevaluatie

De partijen in het convenant hebben samen met leden tijdens een bijeenkomst op 30 juni 2022 in Antwerpen een uitgebreide en transparante zelfevaluatie uitgevoerd. Halverwege de convenantsperiode constateren zij dat veel zaken goed gaan en er ook nog werk aan de winkel is. Partijen en leden hebben tijdens de bijeenkomst tien prioriteiten voor de toekomst benoemd. Partijen hebben daar inmiddels vervolgacties over afgesproken, zie het schema op de volgende pagina.

Een verslag van de bijeenkomst is [hier](#) te vinden.

	Prioriteit	Actie
1	Meer leden	Er is een ambassadeur aangesteld, zie 3.2.3
2	Convenant moet de standaard worden	Partijen zetten in op: groei van de deelname (prioriteit 1), verdere toepassing ISV (prioriteit 5) en samenwerking met andere EU-landen (zie 4.4)
3	Publieke communicatie	Partijen hebben een nieuw communicatieplan vastgesteld met acties gericht op werving van nieuwe leden en op vergroting van consumentenbewustzijn
4	Financieel draagvlak voor de langere termijn	Een ad hoc werkgroep brengt opties in kaart, zie 4.5
5	Betrokkenheid aanbestedende diensten	Partijen gaan nieuwe leden werven en de implementatie van ISV evalueren, zie 4.1.1
6	Impact in productielanden	Partijen zetten nieuwe gezamenlijke projecten op, zie 4.3
7	Klachtenmechanisme	TruStone trekt op met andere convenanten om het gezamenlijke klachtenmechanisme verder uit te bouwen en de bekendheid te vergroten
8	Betrokkenheid bedrijven	Een ad-hoc-werkgroep brengt opties in kaart, zie 4.5
9	Transparantie van ketens	Partijen evalueren komend jaar de vereisten voor transparantie en ontwikkelen nieuwe tools
10	Perspectieven voor de langere termijn	Een ad-hoc-werkgroep brengt scenario's in kaart, zie 4.5

Prioriteiten van de deelnemers aan de zelfevaluatiebijeenkomst

4 Ambities voor jaar 4

4.1 Vraag

4.1.1 Publieke projecten

Partijen zullen komend jaar in overleg met aanbestedende diensten verkennen hoe due diligence nog meer dan nu de standaard kan worden in aanbestedingen met natuursteen. Zo nodig zullen nieuwe voorbeeldteksten worden opgesteld. Resultaten van een onderzoek door de KU Leuven, dat begin 2023 wordt verwacht, zullen hierbij worden betrokken.

Partijen zullen verkennen welke rol aannemers en bouwbedrijven kunnen vervullen. Uit gesprekken met bouwbedrijven blijkt dat zij het belang inzien van due diligence, maar dat hun eigen rol tot nu toe beperkt blijft tot het doorzetten van de vereisten die aanbestedende diensten stellen naar de leveranciers van natuursteen.

Afgelopen jaar hebben partijen en secretariaat gesprekken gevoerd met de centrale overheid van Wallonië. In september heeft de Waalse overheid een bijdrage aan het tweede Belgische nationaal actieplan Business & Human rights vastgesteld. Daarin is als actepunt opgenomen om het belang van due diligence in aanbestedingen en de rol die het Initiatief TruStone daarbij kan vervullen, onder de aandacht te brengen van Waalse lokale overheden. Komend jaar wordt dit actiepunt nader uitgewerkt.

4.1.2 Consumentenmarkten

Om consumenten meer bewust te maken van het belang van verantwoorde productie zullen raamstickers en leaflets worden gedrukt. Doel is dat dergelijke materialen bedrijven ondersteunen om in hun directe contacten met consumenten het gesprek aan te gaan over omstandigheden in ketens van natuursteen en de bijdrage van TruStone-leden aan het verbeteren daarvan.

Ook zullen de partijen gesprekken aangaan met intermediairs in deelsectoren zoals de uitvaartbranche.

Verandering aan het begin en het einde van de keten

Martijn van der Veen, Den Hollandsche / Cuperus

“Als specialist in gedenken en tastbare herinneringen maken we gedenktekens van allerlei soorten materialen. Natuursteen is er een van. We hebben zojuist ons 2e verslagjaar afgerond en we hebben in de afgelopen tijd enorm veel mogen leren over hoe we meer inzicht in onze keten krijgen. Ook zijn we samen met onze natuursteenleverancier en het initiatief TruStone gestart met het eerste project in India zelf: een project om de sociale dialoog in de fabrieken te verbeteren. Het doel van dit project is zorgen dat er een breder draagvlak komt voor de volgende veranderingen die we samen met de fabrieken door willen voeren.

Aan het einde van de keten zijn wij sterk verbonden aan de uitvaartbranche, via welke veel consumenten ons uiteindelijk weten te vinden. Wat ons is opgevallen, is dat veel uitvaartbedrijven zich totaal niet bewust zijn van de herkomst van natuursteen, laat staan de arbeidsomstandigheden waaronder het natuursteen in bepaalde gevallen wordt bewerkt en verwerkt. Ook het bestaan van het TruStone initiatief is nog niet voldoende bekend.

Uitvaartondernemingen verwijzen vaak consumenten door naar een bedrijf dat grafmonumenten maakt, en daarmee maken zij eigenlijk impliciet een keuze voor een bedrijf dat wel of niet actief bezig is met het verbeteren van haar keten. In 2022 hebben we daarom op de Uitvaartbeurs in Gorinchem een presentatie gegeven om uitvaartbedrijven bewust te maken van het bestaan het doel van TruStone. We zijn al enige tijd bezig om hiervoor meer bewustwording te creëren in de uitvaartbranche, maar deze stappen hebben veel tijd nodig. Gelukkig is duurzaamheid een thema waarvoor ook in de uitvaartbranche momenteel veel aandacht is, dus we blijven ons hiervoor actief inzetten.”

4.2 Aanbod

Ondersteuning due diligence

Bedrijven hebben aangegeven het behulpzaam te vinden om te beschikken over een standaardformulier dat bij elke order aan leveranciers kan worden meegestuurd. Leveranciers kunnen op het formulier de herkomst van materialen invullen. Partijen en secretariaat zullen in overleg met bedrijven een dergelijk formulier ontwikkelen.

In verslagjaar 3 is een begin gemaakt met een handreiking over vakbondsvrijheid. Planning is om de handreiking in het voorjaar van 2023 te publiceren.

Risicoanalyse Vietnam

Onafhankelijk onderzoeksbureau The Centre heeft op 7 december 2022 een risicoanalyse gepresenteerd van de winning en verwerking van blauwe hardsteen in Vietnam. CNV verkent momenteel samen met aangesloten TruStone-bedrijven mogelijkheden om een gezamenlijk project op te zetten.

Risicoanalyses Turkije, Brazilië, Egypte

De maatschappelijke organisaties zijn het afgelopen jaar gestart met de eerste stappen voor de uitvoering van risicoanalyses in Egypte, Brazilië en Turkije. In jaar 4 worden al deze analyses afgerond. Vervolgens zal worden bekeken of gezamenlijke projecten kunnen worden opgezet.

4.3 Impact in productielanden

Stakeholderdialoog Rajasthan

De lopende stakeholderdialoog in Rajasthan zal worden voortgezet. De deelnemers zullen concrete doelstellingen formuleren voor de resterende convenantsperiode.

Evaluatie stakeholder dialoog in Rajasthan

Lizette Vosman, Arisa

“De afgelopen jaren zijn er in totaal zes online dialoogsessies gehouden tussen verschillende TruStone leden en hun leveranciers, het TruStone secretariaat, Arisa en de Indiase organisaties Manjari en Sustainability Forum on Natural Stone (SFNS). In deze sessies is gesproken over de risico’s in de zandsteensector, de onderliggende oorzaken en mogelijke oplossingen.

De dialogen creëerden de mogelijkheid voor de deelnemende partijen om van elkaar te leren. Inkopers en leveranciers gingen op een andere manier met elkaar in gesprek en probeerden zich meer in elkaar te verplaatsen. Thema’s die aan de orde kwamen waren het ontbreken van een klachtenmechanisme en het gebrek aan transparantie vanwege het betalen van lonen in cash in plaats van via een bankrekening. Voor veel bedrijven was deze informatie nieuw. Er was ook aandacht voor de uitdagingen waar de natuursteensector mee te maken heeft. De stijgende prijzen voor transport die leidden tot een afnemende vraag, kwamen uitgebreid aan bod. Dit probleem heeft de relatie tussen inkopers en leveranciers bemoeilijkt.

De stakeholderdialogen in Rajasthan zijn in 2022 geanalyseerd in het kader van het project ‘Betekenisvolle dialoog in internationale ketens’ van de SER. Er is gekeken naar de voorbereidingen, het dialoogproces, en de uitkomsten. Dit heeft interessante inzichten en leerpunten opgeleverd, zoals de belangrijke rol die stakeholders in Rajasthan spelen in deze dialoog en de verschillende kennisniveaus en percepties over de doelstellingen en resultaten van de dialoog sessies. Deze leerpunten worden meegenomen in de voorzetting van de dialoogsessies in 2023 en in andere stakeholderdialogen die de komende jaren worden opgezet.”

Training dialoog met leveranciers in China

In 2021 heeft TruStone een risicoanalyse van China uitgebracht. De risicoanalyse was gebaseerd op literatuuronderzoek. Afgelopen verslagjaar zijn mogelijkheden verkend voor een verdieping op basis van onderzoek ter plekke. Na overleg met meerdere bedrijven die in China afnemen, is vastgesteld dat er geen behoefte is aan verder onderzoek. Er is wel behoefte aan handreikingen en trainingen over hoe om te gaan met cultuurverschillen en hoe gesprekken te voeren over sociale thema’s met toeleveranciers. De handreikingen verschijnen in het voorjaar van 2023 waarna trainingen voor zowel leveranciers als importeurs volgen.

Sociale dialoog Tamil Nadu

In 2022 is een project opgestart van het Initiatief TruStone, vakbond FNV, internationale vakbond BWI, bedrijven die deelnemen aan het Initiatief TruStone en leveranciers van graniet in Tamil Nadu, India. Doel is om sociale dialoog tussen management en werknemers van productielocaties te bevorderen.

In november 2022 zijn door FNV en BWI de eerste trainingen in sociale dialoog verzorgd voor werknemers en management van Indiase leveranciers van TruStone-leden. Tegelijkertijd is in samenwerking met Triple R Alliance aan importeurs aangesloten bij het Initiatief TruStone een online training aangeboden over dialoog met leveranciers. In het eerste kwartaal van 2023 zullen de betrokken partijen en bedrijven worker committees in de deelnemende fabrieken opzetten en ondersteunen.

Een kloof dichten

Toon Wennekers, manager FNV Bouwen & Wonen en coördinator IMVO-activiteiten

“Voor het TruStone-project in Tamil Nadu was ik onlangs in India. Het was een bijzondere ervaring om bij een producent in India, met werknemers en werkgever te praten over het oprichten van een vorm van gestructureerde werknemersvertegenwoordiging. Ik heb er wel van geleerd dat wij dit in West Europa bijna vanzelfsprekend vinden, maar dat dit niet in elk deel van de wereld het geval is. Tijdens een training die we daar volgden moest er derhalve een hele kloof gedicht worden, waarbij onze wensen overeind blijven, maar er ook respect moet zijn voor de lokale omstandigheden. Ik ben dankbaar dat ik, als plaatsvervanger, hier een rol heb kunnen spelen. Het heeft er bij toe bijgedragen dat ik niet alleen meer begrip maar ook meer bewondering heb voor het goede werk dat verzet wordt.”

Deelnemers aan de training sociale dialoog in Tamil Nadu

Project Zimbabwe

De risicoanalyse van de natuursteensector in Zimbabwe werd afgerond in 2021. Dit gaf bedrijven die materialen importeren uit Zimbabwe een beter zicht op de actuele en reële situatie. Dit jaar is een strategie ontwikkeld om de situatie voor betrokkenen te verbeteren. Met subsidie uit het Fonds Verantwoord Ondernemen van de RVO (het Nederlandse agentschap Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) gaan vier TruStone-leden en een Italiaanse importeur in een multistakeholderproject samen met ActionAid Nederland, Italië en Zimbabwe in 2023 concreet aan de slag om risico's aan te pakken.

4.4 Samenwerking internationaal

In jaar 4 wordt verder verkend op welke manier het Initiatief TruStone bekend(er) kan worden in de Europese markt (met name Italië, Duitsland en Frankrijk). Voor TruStone-bedrijven die zakelijke relaties onderhouden met deze landen helpt de internationale zichtbaarheid van het initiatief om zichzelf en hun inzet rond maatschappelijk verantwoord ondernemen in de kijker te zetten en uiteindelijk meer impact te bereiken.

Arisa zal samen met Human Rights International Corner (HRIC) trainingen aanbieden op het gebied van due diligence voor Italiaanse importeurs.

4.5 TruStone 2.0

Tijdens de zelfevaluatiebijeenkomst bleek dat er brede steun is om na de eerste termijn verder te gaan met het Initiatief. Het huidige covenant biedt een goede basis, maar onder deelnemers leeft het gevoel dat voor een effectief vervolg eerst een aantal vragen zouden moeten worden verkend: uitbreiding met andere partijen, uitbreiding naar of samenwerking met andere EU-landen, uitbreiding naar composiet en keramiek, alternatieve financiering (bijvoorbeeld Europese fondsen). Inmiddels is een taakgroep ingesteld die zo'n verkenning uitvoert. In de loop van het vierde en vijfde loopjaar zouden dan gesprekken kunnen starten om het vervolg concreet vorm te geven.

Uitbreiding TruStone naar meer EU-landen nodig!

Henny Plat, bestuurder FNV

“Vakbonden ACV-BIE, CNV Vakmensen en FNV pleiten voor een introductie van TruStone in meer Europese landen. Opschaling van TruStone heeft namelijk flink wat voordelen. Niet alleen voor de mensen die in de natuursteenketen werken, maar ook daarbuiten.

Vakbonden vinden uitbreiding nodig omdat:

- *Meer invloed in het begin van de keten
Een uitbreiding zal de basis flink versterken. En daar waar de basis groter is, is er meer invloed in het begin van de keten. Want namens hoe meer afnemers een vraag komt, hoe krachtiger die geldt.*
- *Versterking positie TruStone-leden
Uitbreiding in de EU zorgt voor een versterking van de positie van de TruStone-leden ten aanzien van andere EU-landen die natuursteen importeren en verwerken.*
- *Betere positie voor Nederlandse en Vlaamse bedrijven
Aansluiting bij TruStone van Duitsland geeft Nederlandse en Vlaamse bedrijven een betere positie, er zijn hierdoor minder andere certificaten nodig.*
- *Internationaal MVO-beleid wordt makkelijker uitvoerbaar
Er wordt veel natuursteen geïmporteerd via Italië. Hoe meer grote importeurs daar aanhaken, des te makkelijker het wordt om internationaal MVO-beleid samen uit te voeren.*
- *Goed voorbeeld voor andere sectoren
Opschaling van TruStone in Europa zal een goed voorbeeld zijn voor IMVO convenanten in andere sectoren in EU verband zoals voeding en textiel.*
- *Stimulus voor verbeteringen binnen de EU
Ook binnen de EU zijn er landen waar nog wel degelijk verbeteringen kunnen worden doorgevoerd. Denk hierbij vooral aan werknemers met tijdelijke contracten. Dit zien we ook in andere sectoren zoals voeding. Uitbreiding van TruStone zal hierop wellicht de bewustwording van onrechtmatigheden vergroten en daarmee een positieve uitwerking hebben.”*

5 Overzicht overlegstructuren TruStone

De aanpak en vereisten van het Initiatief TruStone zijn gebaseerd op de convenantstekst die in 2019 door partijen is vastgesteld. Sommige afspraken moeten gedurende de looptijd verder ingevuld worden, andere moeten aangevuld worden in het licht van nieuwe inzichten en ervaringen. Partijen, bedrijven en aanbestedende diensten doen dat gezamenlijk in verschillende overlegstructuren. Het overzicht is hieronder te vinden. De onafhankelijke voorzitter wordt geleverd vanuit de SER.

5.1 Stuurgroep

Start: oktober 2019

Looptijd: 5 jaar

Frequentie: 4 keer per jaar

Taak: besluitvorming, regie

Geleding	Partij	Plaatsvervanger
Bedrijven	Federatie BNSA	Marshalls
	Sector organisatie NOA	
	Arte	
	MO-B	
Vakbonden	FNV	CNV
	ACV-BIE	
NGOs	Arisa	
	WSM	
Overheid	Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken	
	Vlaamse overheid	

5.2 Financiële commissie

Start: oktober 2019

Looptijd: 5 jaar

Frequentie: 2 keer per jaar

Taak: voorbespreking financiële besluiten van de stuurgroep door partijen die bijdragen aan de financiering

Geleding	Partij
Bedrijven	Arte
	Sector organisatie NOA
Overheid	Nederlandse ministerie van Buitenlandse zaken
	Vlaamse overheid
SER	SER

5.3 Werkgroep Communicatie en consumentenbenadering

Start: april 2019

Looptijd: 5 jaar

Frequentie: ca. 6 keer per jaar

Taak: communicatie richting natuursteenbedrijven, retail en de consument

Geleding	Partij
Bedrijven	Federatie BNSA
	Sector organisatie NOA
	Arte
	Dekker Zevenhuizen
	Marshalls
	MO-B
	Marmertafel
	Swaalf natuursteen
Vakbonden	CNV
	FNV
NGOs	Arisa
Overheid	Nederlandse ministerie van Buitenlandse zaken
	Vlaamse overheid

5.4 Werkgroep due diligence

Start: oktober 2019

Looptijd: 5 jaar

Frequentie: 3 keer per jaar

Taak: ontwikkeling tools voor due diligence, voorbereiding jaarrapportage, etc.

Geleding	Partij
Bedrijven	Federatie BNSA
	Arte
	Marshalls
	MO-B
Vakbonden	CNV
	FNV
NGOs	Arisa
Overheid	Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken
	Vlaamse overheid

5.5 Werkgroep ISV

Start: oktober 2019

Looptijd: 5 jaar

Frequentie: 3 keer per jaar

Taak: bevordering maatschappelijk verantwoord inkopen aanbestedende diensten, monitoren voortgang afspraken Internationale Sociale Voorwaarden

Geleding	Partij
Bedrijven	Federatie BNSA
Vakbonden	CNV
	FNV
NGOs	Arisa
Overheid	Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken
	Vlaamse overheid

5.6 Werkgroep impact

Start: oktober 2019

Looptijd: 5 jaar

Frequentie: 6 keer per jaar

Taak: ontwikkeling tools op prioritaire thema's en voor risicolanden, opzetten van collectieve projecten

Geleding	Partij
Bedrijven	Federatie BNSA
	Arte
	Marshalls
Vakbonden	CNV
	FNV
NGOs	Arisa
Overheid	Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken
	Vlaamse overheid

Subwerkgroep China

Geleding	Partij
Bedrijven	Hoogenberg natuursteen
	Tuinmaterialen Meynen
	Van den Ban
Overheid	Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken

Subwerkgroep Vietnam

Geleding	Partij
Bedrijven	Bauma Stone
	B&S
	Marshalls
	Stone Consulting
	Vandix
	Vietbluestone
	Westvlaams Tegelhuis
Vakbonden	CNV
Overheid	Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken

Subwerkgroep Zimbabwe

Geleding	Partij
Bedrijven	Arte
	Jetstone
	Kemie
NGOs	Arisa
	ActionAid
Overheid	Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken
	Vlaamse Overheid

5.7 Begeleidingsgroep klachten- en geschillenmechanisme

Start: medio 2020

Looptijd: ca. 4 jaar

Frequentie: 3 keer per jaar

Taak: voorbereiden instelling klachten- en geschillenmechanisme en vergoten bekendheid

Geleding	Partij
Bedrijven	Federatie BNSA
	Arte
	Marshalls
Vakbonden	CNV
	FNV
NGOs	Arisa
Overheid	Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken
	Vlaamse overheid

5.8 Werkgroep Internationale outreach

Start: medio 2020

Looptijd: 4 jaar

Frequentie: ca. 4 keer per jaar

Taak: opzetten en uitbouwen van samenwerking met bedrijven en organisaties in andere EU-landen

Geleding	Partij
Bedrijven	Arte
Vakbonden	FNV
NGOs	Arisa
Overheid	Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken
	Vlaamse overheid

Dit is de derde jaarrapportage van het IMVO-Initiatief TruStone. In dit convenant werken bedrijven, brancheorganisaties, vakbonden, maatschappelijke organisaties (ngo's) en overheden uit Nederland en Vlaanderen samen. De doelen van het convenant zijn: betere arbeids- en milieumomstandigheden bij de winning en verwerking van natuursteen. Deze jaarrapportage is gepubliceerd in april 2023.

Colofon

Uitgave

Sociaal-Economische Raad
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag

T 070 3499 525

E communicatie@ser.nl

www.imvoconvenanten.nl/nl/natuursteen

Tekst

SER

Fotografie

Anita Neve; SER/Nikolai Bloem; FNV

Vormgeving

2D3D, Den Haag (basisontwerp);
SER vormgeving

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD

Bezuidenhoutseweg 60

Postbus 90405

2509 LK Den Haag

T 070 3499 525

E communicatie@ser.nl

www.imvoconvenanten.nl/nl/natuursteen

© 2023, Sociaal-Economische raad